



R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 3. bipartita. 1. pars explicat, quid sit illud donum Dei, & cur dicatur: Forte petiisses. 2. explicat responsum mulieris. Domine puteus altus est, neque habes in quo haurias, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

ob odium quodam proprium & sibi innatum, aversionem à Samaritanis nimiam concepit. Sic & videmus quasdam nationes etiam in fide consentientes, tantum odium, tantamque aversionem in se mutuo fovete, ut vix se se mutuo pati possint sine rixa qualibet in conversatione, nec de se mutuo loqui sine passione, contemptu, aut detractione. Quod certe reprehensione dignum est inter Christianas nationes quia nulla contemnenda. Etenim, si quandoque vitia aliqua agnata, alicui nationi videntur, certe non desunt & in illa virtutes in multis, præclaræ, & imitanda.

Interim, ut concludam, ad Samaritanam sermonem convertito. Quoad Christum, licet sit Iudæus, & Samaritana, non ei exprobrandum est quod contatur Samaritanis; tum quia supra legem est, & ideo licet id lege aliqua prohiberetur, ipse potest dispensare; tum quia ipse ad hoc missus est, ut contantur Iudæi Samaritanis. Ipse enim est *Pax nostra, qui facit utraque unum*. Ipse *Lapis angularis*, iungens utrumque parietem. Ipse Rex, qui ex utroque populo facit unum regnum. Ipse missus est, ut *fiat unum Ovis & unus Pastor*, ut jam non sit distinctio Iudæi & Græci, Samaritani aut Hebræi. Ipse est Salvator omnium, qui liberaliter omnibus offert salutis commercium. Ipse est Medicus, omnibus offerens remedium. Hoc ergo gratiæ ejus adscribe, quod te suo dignatur alloquio, quodque à te petat aquæ exiguum, ut retribuatur donum quod est super omne donum.

Noli denegare gutturam aquæ & synceræ penitentiæ ex hydra cordis tui, sitienti & magnopere desideranti salutem animæ tuæ: quæ Satanæ tor annis haufisti & propinasti aquam turbidam luxuriæ, quæ reficitur & mire oblectatur, quia eam delectatur perditione. Ecce usque ad meridiem ætatis tuæ pavisti Satanam desiderato suo vitiorum liquore; nunc saltem ad vesperam pacis & reficere eum, qui tandem te expectavit sitiens, ut miseretur tui. O quanta bonitas Domini expectantis, ut vel fero anima penitens ei aquam hauiat, & inclinet hydriam! O quanta ejus longanimitas & benignitas, qui ultra meridiem patiens est, hoc est, ultra maximam gratis partem, & à peccatrice cupit adhuc refocillari, rogans ut extremam currentis evi sui partem impendat penitentiæ! O quanta dignatio, per eandem hydriam velle bibere, per quam torres adversarius ejus & perduellis hostis bibit: per eandem animam, per quam omne genus transivit immunditie, velle & refici, & illi os apponere, nec eam repudiare. Hoc considera, & Samaritana, dum tibi dicit: *Da mihi bibere*. Hoc considera, & omnis peccatrix anima, ut vel fero convertaris cum Samaritana.

Respondit Iesus: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit: Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Ioan. 4.

Multiplex sensus horum verborum ab interpretibus sacris affertur: *Si scires Donum Dei.*

Primo, hic aliqui significari putant per illud donum ipsum Dei Filium, quem Pater dedit mundo, donum super omne donum, ut omni qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et sic idem est, ac si Christus diceret: O mulier, si scires Deum, iam mundo dedisset Filium suum incarnatum, & me illum esse, à me postulas aquam vivam.

Secundo per illum Donum Dei S. August. interpretatur Spiritum Sanctum, qui etiam per excellentiam dicitur *Donum Dei Altissimi*. Quasi dicit Christus: O mulier, si scires Deum tam magnum donum hominibus præparasse, qualis est Spiritus Sanctus, & scires me esse per quem hoc donum communicandum est, tu à me peteres hoc donum, & dedissem tibi.

Tertio, plerique sic intelligunt, ut vellet Christus dicere: Si scires gratiam & beneficium, quod nunc tibi conceditur & offertur à me, ut Messias te alloquatur, & à te aquam petat; tu vice versa ab eo peteres aquam vivam, nec tantæ gratiæ tibi oblata deesses.

Denique generaliter Theophylactus in Ioan. & S. Cyrillus lib. 2. cap. 82. de donis Dei exponunt. Quasi dicat Dominus: *Si scires donum Dei*, si scires magnitudinem donorum ipsius, si scires quid donet, æterna nempe & incorruptibilia dona, & me, ut pote Deum, esse datorem horum donorum, tu petisses à me hæc dona, tanquam aquam vivam, & non negassem.

Itaque possumus ad omnis generis peccatores hæc Christi verba dirigere: *Si scires donum Dei*, Christi sicut & ipse ad Samaritanam dixit, illos reprehendentes. Dicamus ergo in particulari ad nonnullos:

O anima impudica & luxuriosa, si scires donum Dei, & qui tibi dicit: *Da mihi bibere*, tu peteres ab eo aquam vivam. Si scires quantum placeat ei donum castitatis & puritatis cordis ac corporis, quamque ei displiceat impudicia omnis, tu illum adires cum cordis computatione & animi fervore, adimpleresque illum Sapientis: *Perfervit quoniam aliter esse non possem continens, nisi Deus daret, & hoc erat sapientie scire cujus esset hoc donum, ad vi illum, & deprecatus sum ex sortis precordia meis.* Hoc est ergo donum Dei, hæc est aqua viva, castitas & continentia, quæ toto corde petenda est ac desideranda.

O anima superbiæ dedita, si scires donum Dei Superbiæ & qui

Qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Si scires malum superbiæ, quantumque bonum sit cordis humilitas, quamque placeat Deo; tu audires illum, & simplex illam deprecaberis: quia hoc est donum Dei, hæc est aqua viva, ad quam ebendam sese incurvaverunt omnes Sancti, qui unquam placuerunt oculis Dei.

Iurido. O anima invida & vindicativa, si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Si scires quam Deo displiceat venenum illud odii, quod corde geris, quamque Deo placeat donum charitatis: Tu accederes eum corde contrito & humiliato, & deprecaberis pro hoc dono. Hæc est aqua viva, quæ omne extinguit venenum, quæ omnem sedat alterationem & sanguinis firmitatem.

Avaro. O anima sæculi hujus rebus rota dedita, & avaritiæ ac concupiscentiæ stimulis agitata si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Si nosces pretium cælestium bonorum, tu adspiceres ad illa, nec ita incubares terrenis, quasi lacunis dissipatis, quæ continere non valent aquas, & nonnulli turbidas & sæculentas Tu cælum respiceres, & à fonte vitæ Paradisum irrigante aquam vivam peteres, à quo solo illa defluit.

Guloso. O anima ventri dedita, & gula serviens, si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Ipse Christus tibi in membris suis egentibus dicit: Da mihi bibere, ex his quæ superflue scilicet impendis, indulgens genio, largire egenis, & reddam tibi pro te teno dono donum cælestis. & aquam vitæ: ru vero negligis vel contemnis. Unde conqueritur: *Ejuri vi, & non deditis mihi manducare, sitivi, & non deditis mihi bibere.* Et rursus alibi sub nomine Ioseph: *Bibentes vinum in phialis, & comedentes agnum de grege, vitulum de medio armenti, nihil patiebantur super contritione Ioseph.*

Matth. 25. *non deditis mihi manducare, sitivi, & non deditis mihi bibere.* Et rursus alibi sub nomine Ioseph: *Bibentes vinum in phialis, & comedentes agnum de grege, vitulum de medio armenti, nihil patiebantur super contritione Ioseph.*

Acedioso. O anima fociora & acediosa, immo excors & languida, si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Si nosces quam Deo gratum sit donum pietatis & fervor devotionis, tu excitaris te ipsam ad illud petendum & acquirendum rota animi contentione. Nunc autem sine corde es, & langues; immo pane mortua es, quia tibi deest hæc aqua viva, quam petere potes ab ipso Fonte, & ipso annuente haurire.

Desperando. O anima desperabunda, si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Hæc aqua viva donum spei est & fiducia, quod à fontibus saluatoris effluit, & quisque ad illos permittitur os apponere.

Hæretico. O hæretice, si scires donum Dei, qui tibi dicit: Da mihi bibere, tu peteres ab eo aquam vivam. Hæc aqua viva donum est fidei veræ & vitæ, quæ animam mortuam per hæresim incipit vivificare, ut

lucem aspiciat, & fugiens turbidas aquas, veræ doctrinæ fluentem recipiat, quibus salubriter irroretur, & ad vitæ Fontem deducatur.

O anima afflictæ, si ve ægritudine, si ve per aliquam aliam internam vel externam tribulationem, si scires ægritudinem, & afflictionem tibi immisissam, donum esse & usitationem Dei, haud ita conquereris aut impariens esses, sed toto corde ad illum convertereris, qui cum hoc dono tribulationis potest tibi aquam vivam impertiri, quo refrigeres æstum tuum, & in patientia possideas animam tuam.

O Sacerdos, si scires donum Dei, unctionem, characterem, potestatem cælestis tibi concessam. Si hæc omnia in pondere Sanctuarii æstimares, & viva ac perfecta fide considerares, quem alloqueris, quem confecres, quem manibus tenes & contrectas, daret tibi ipse aquam vivam, & ubertim referret animam tuam, ut magna devotione & sapore his mysteriis cælestibus interesses. Denique concludendo generaliter dicamus,

O mulier, hoc est, animam infirmam & imbellis, inconstans & instabilis, si scires donum Dei, haud illud unquam desereris: si scires pretium aquæ vivæ, illam per Baptisum aut pœnitentiam tibi infusam haud evomeres unquam. Si scires quid sit esse in gratia Dei, quid possidere dona Spiritus Sancti, quid nascisci divinæ naturæ consortium, quid jus ad hereditatem regni adipisci, quid Spiritus Sancti templum fieri, quid Angelis sociari, quid communicare corpori & sanguini Domini. Si scires quæ sint illa dona quæ promittuntur æterna, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quid illa visio Dei præparata diligentibus se, quid fructus & possessio, longe solertius tibi ad vigilares, ne unquam à te discederet illa aqua viva saliens in illam vitam æternam, quam tibi offert is, qui à te petit bibere. Creator, Redemptor, Consolator, Amator, Glorificator tuus, & Deus tuus. Illicque nunquam fores ingrata, illam aquam vivam despiciendo, vel per peccatum conculcando, reamque mortis & gehennæ te efficiendo.

Certe recte dicitur Samaritanæ & omni peccatrici animæ: *Si scires donum Dei, quia omnis error, omneque peccatum nostrum ex ignorantia & cæcitate contingit, Ex eo quod dona Dei non consideremus, nec æstimemus ut oportet, illa nec ut decet exquirimus, nec ut decet acquisita conservamus.* Inde ergo est omnis mali origo. E contra agnitio Dei, & donorum ejus æstimatio, principium est, finis, perfectio salutis. Sic Valentinus Martyr Claudium Imperatorem alloquebatur: *Si scires donum Dei, o Cæsar quam felix foret, quamque beatum esse regnum tuum! Tu certe Satana & idoli renunciaris, & confitereris Iesum Christum Dei.* Febr. 14. apud Suriium.

Sed cur dicitur: *Si scires, forte petisses?* Respondeo, in Græco affirmative haberi, *Vique petisses.* Noster tamen Interpret recte vertit, *Fortè petisses.*

Omni anima afflictæ.

Sacerdos.

1. Cor. 2.

petiisses, ut liberum arbitrium nostrum designet, significetque in potestate nostra esse, petere & accipere aquam istam, vel non accipere, licet offeratur. Multis illa aqua praesto est, multis praesentatur ut Samaritanæ, nec dignantur illam uti, An non eam praesentabat Deus incolis Bethsaidæ, & Corozaim, illi autem abnebant? Propterea dicit Dominus: *Va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere & cilicio poenitentiam egissent.* An non ludas proximus fuit fonti, nec bibere voluit? An non postquam hanc aquam praesentavit Dominus, de multis conqueritur: *Vocavi & renuistis, extendi manum meam (cum crateris scilicet pleno aqua hac viva) & non fuit qui adspiceret; despicistis omne consilium meum, quod vos ad fontem & craterem vocabam, idcirco in interitu vestro ridebo.* Apponit Dominus aquam, benedictionem, vitam hominibus, & ipsi pravo suo arbitrio eligunt ignem, maledictionem, mortem, De quo contestatur Deus, advocans contra eos caelum & terram in testes quod ex parte sua non de fuerit. An non magna insipientia est & inertia, propinquum esse fontem, nec velle te incurvare ut bibas, aut hydriam fumemque demittere, nec laborem hauriendi subire? Sic contingit plerisque. Volunt salutem, & media salutis facilia negligunt adhibere. Offerunt eis gratia, poenitentia, Sacramentorum semedia, sed falluntur & detrahunt; & quamvis dicant se credere ibi *Donum Dei & aquam vitam* contineri, non tamen accedunt, nec expetunt. Ob similes dicitur: *Si scires donum Dei, forte petiisses, quia in tua libertate est adhuc non petere.* Non tamen dicitur: *Fortè dedisset tibi, quia Deus fidelis est; & seipsum negare non potest, datque bonum spiritum petentibus se.* Salutem dare paratus est his qui credunt ipsum esse Dei filium, quia venit ut omnes salvet qui in mortis sunt damnatione, & pro sua salute eum deprecantur humili oratione, ex sincero corde & viva fide procedente. Quapropter dixit Dominus quondam S. Gertrudi, se dedisse cui libet Fidelis aureum canalem, per quem sugeret de ejus corde deificato quicquid optaret. Declaravit autem hunc canalem esse bonum desiderium, & voluntatem. Ita habetur in lib. Insinuar.

Aquam vitam Deus multi praesentat
Matt. 11.

Prov. 1.

Deut. 30.

Pars II.
Responsum
mulieris ad
Christum
explicat.
1. Cor. 2.

Quia necdum intellexit verbum Christi mulier, ideo subdit: *Domine neque in quo haurias, habes & putem alium esse, unde ergo habes aquam vitam?* Aquam illam adhuc putat esse materialem. Nempe animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, nec spiritus hominis, quæ sunt spiritus Dei, nisi per ejus lumen supra se elevetur. Sic Nicodemus loquentem Christum de regeneratione spirituali hominis non nisi crasse intelligebat. Unde cum Christus dixisset: *Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei,* Ioan. 3. Respondet Nicodemus: *Quomodo possunt hæc fieri? Quomodo potest renasci, cum sit senex? Numquid potest in ventrem matris iteratim introire & renasci? Cum quæ ulterius hæc regenera-*

rationem explicaret Christus, & adjiceret: *Amen dico tibi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire regnum Dei,* adhuc hæret & dubitat Nicodemus, & dicit: *Quomodo hæc possunt fieri? An non tibi videtur ei planè similitudo hæc Samaritana, dum promittenti Domino aquam vivam, illam scilicet. quæ regenerandi vim habet a spiritu S. interrogat ipsa, unde & quomodo haurire possit?*

Sic & Capharnaitæ, dum dicit Dominus: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis,* intelligunt valdè crasse, quasi carnem suam in particulam varias dissectam comedere hortaretur. Unde discedunt & abeunt retrò & murmurant: *Quomodo hæc potest nobis carnem suam dare ad manducandum? Nempe & hic animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, nec spiritus hominis, quæ sunt spiritus Dei.* Ideo abeunt ipsi retrò. Sed prudentior Samaritana, licet dubitans, non discedit cum Capharnaitis, sicut nec Apostoli tunc temporis. *Quamobrem ulterius illuminatur, ut intelligat verum esse quod tunc Apostoli dixerunt Domino interroganti: Nunquid & vos vultis abire? Domine verba æterna vitæ habes, ad quem ibimus?*

Mulier ergo Christi promissionem de aqua non fat intelligit, tum quia caret situla ad hauriendum, tum quia nullus ibi fons vivus, unde aqua viva hauriatur; tum quia non videatur ipse esse praesentans Patriarchæ Jacob, qui hoc puteo contentus fuit, nec alium aquæ melioris invenire potuit. Sic nimirum, ut diximus, nemo potest credere perfectè ad fidem in Christum sine prævio lumine Christi: cur nemo potest videre Solem, sine prævio lumine Solis. Et quia necdum perfectè illuminaata erat de mysterio aquæ vivæ, ideo petit quomodo haurienda sit, & unde.

Sic & hæretici nostri, quia carent lumine fidei, increduli sunt verbis Christi, *Hoc est corpus meum.* Ideo interrogant, quomodo hoc possit fieri, ut panis convertatur, ut Christus sit in mille locis simul, ut sub particula tale corpus sex pedum contineatur ut species & accidentia permancant sine subiecto, & similia multa.

Sic abeunt retrò, quod non fecit Samaritana, quæ ulterius edoceri gavisa fuit.

Nos porro eis cum hac muliere dicimus, sed alio sensu: *Putem alium esse, neque habetis in quo hauriatis.* Hoc omnibus dici potest, qui sublimia & profunda mysteria volunt comprehendere, sine sufficienti fune, aut situla. Hoc illis dicimus, qui prædestinationis reprobationis quæ diving arcænum explorare volunt & intelligere, quandoquidem in puteo profundo submergantur, cum hydria intellectus sit incapax, & funiculi cogitationis eorum sint insufficientes, ut pertingant ad fundum. Idem dicimus his qui mysterium Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ, similia, argutis sui intellectus coarctare se posse existimant. Quia & de his scri-

ptum.

psal. 97. ptum est: *Nimī profunda facta sunt, Domine, cogitationes tuae, vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget.*

Cæterum, licet hæc Samaritana adhuc non perciperet perfecte verbum Christi de aqua viva, aliquid tamen percipiebat, aliquid immutabatur affectus ejus, & paulatim illuminabatur intellectus, suavitere in ea operabatur virtus divina. Quod ex eo colligitur, quia quem Iudæum vocaverat, quemque torvo vultu id spererat, & quodammodo insultaverat, nunc Dominum vocat honoris & reverentiae gratiā, considerans in ejus tum verbis, tum vultu aliquid sublimius quàm prius. Et ideo doceri ab eo cupiens dicens: *Domine, puteus alius est, &c.* Non dicit hoc absolute rejiciendo ejus promissionem, sed inquirendo modum & veritatem. Nec ipsa inculca ex parte profunditate & defectu situlæ: *Tume fallis, tu non habes aquam vivam, sed solum dixit: unde habes?*

Quomodo Samaritana vocet Iacob Patrem suum.

Nonnulli Christiani Samaritanis similes.

Joan. 8.

Amos 9.

Non etiam absolute ei contradicens, & sese opponens ejus velut presumptioni, dixit: *Tu non es major Patre nostro Iacob, qui dicit nobis putem, & ipse ex eo bibit, & filii eius, quisi meliorem reperire potuisset, filii sui in usum ostendisset, sed dicit interrogative & dubitante: An tu maior es Patre nostro Iacob? Ideo interrogatione & dubitatione usa est, quia hoc est difficile, tamen non impossibile judicavit; quod sane jam lumen divinum efficiebat in ejus mente ut explicat Cardinalis Toletus in hunc locum. Adverte quoque, quòd illa quæ exprobraverat Christo quòd Iudæus fores; *Tu Iudæus cum sis, nunc se eo nomine nobilitet, cum dicit Iacob esse Patrem suum, quasi diceret: Ego sum Iudæa, ut tu, quia communem Patrem habemus Iacob.* Inquirunt autem Interpretes; quâ ratione Patrem suum Iacob appellet, quandoquidem Samaritani ex Assyriis erant oriundi, & translati in Samariam, ut antea dictum est. Sed facilis est responsio, ideo eos Iacob Patrem suum vocare, quia & Deum colebant quem Iacob coluerat, & in illa terra habitabant in qua olim Iacob habitaverat, & puteo Iacob esset gloriabantur, & fruebantur. Interim gloria hæc inanis erat, quia cum Deo Iacob simul idola colebant, nec ejus hanc perfecti, nec ejus mores & sanctitatem imitabantur.*

Similes sunt his Samaritanis nonnulli Christiani, imò & Sacerdotes, & Religiosi, qui se filios Sanctorum gloriantur, & eorum se nomine nobilitant, nec pietatis Patrum scintilla in eis scernitur, nec opera illorum faciunt. Unde illis ista Domini exprobratio convenit: *si filii estis Abrahamæ, opera facite Abrahamæ.* Convenit & illa apud Prophetam exprobratio. *Filii Ephyra omnes estis vos peccatis scilicet denigrati estis ut Archypes, non candore iustitiæ vestiti, ut filii Abrahamæ & Iacob.* Similes sunt & hæretici, qui se Apostolorum filios faciunt, cum ab illis & doctrinâ & moribus discrepent.

Infirma abhuc est mulier ista in fide, & solum se pasculum ei adluce fecit crepit, unde adhuc

ignaram se ostendit, sive dum ei funem & situlam ad hauriendum negat suppetere, sive dum cum Iacob comparat, dubitans an maior sit. Erras igitur, ô mulier! dum ei situlam negas & funem. Vrique habet funem, qui non dirumpitur, per quem evaserunt exploratores Jericho. Per quem Ioseph de lacu subditus est. Per quem Hieremias & Daniel è profundo elevantur. Per quem David è fenestra dimissus, salvatur. Per quem Paulus Damasci in sporta incolumis evadit. Per quem Patriarchæ omnes vivam è puteis aquam eduxerunt. Hic funis est benignitatis Iesu, quia per illam omnes isti salvi facti sunt, & aquam biberunt in figura salvandorum per Iesum. Et ipse est qui educet viaductos de lacu, in quo non erat aqua funiculo passionis suæ. Utinam hæc omnia intelligeres perfectius, & hos funes ab eo mutuares ad erucendum te è profundo lacu, in quo te detinet Satanus, & effugendum ab ejus potestate, simulque ad hauriendum aquam vitæ; sed hoc tibi postmodum continget ejus ope & benignitate.

Erras quoque ô mulier! dum eum cum Iacob vix audeas comparare; quia ipse est Deus Iacob Patri tui, quem gavisus est in spiritu videre, & ejus incarnationem agnoscere in contemplatione mysticæ suæ scilicet. Ipse est qui cum Iacob luctatus est in nocte & benedictionem ei impertivit, partim eum rectum relinquens, partim claudum efficiens, ut signaretur ejus progeniem partim rectè incedentem in prædestinatis, partim claudicantem in reprobis. Quapropter dixit Iacob: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.* Similes rursus sunt hæretici huic Samaritanæ; dum non nisi ratione naturali uti volunt in rebus fidei; dum de Christi potentia disputant in Eucharistia, quasi non sit major Iacob, & quolibet homine; dum nolunt intelligere gratiam conferri in Sacramentis, & in illis contineri tanquam aquam vivam, scaturientem à Christo tanquam à fonte.

Porro, quod adhuc errat hæc mulier, inde est, quod necdum sciat donum Dei donum illud inclytum & magnificentum quod Deus misit in terram Filium scilicet suum. Necdum cognovit funem illum quo demisit lapidem angularem, qui debet conjugere utrumque parietem ex Iudæis & Gentibus; collaudantibus Astris matutinis, & jubilantibus omnibus filiis Dei, ut dicitur apud Iob. Necdum agnovit perfectè eum qui dicit ei: *Damibi bibere.* Iob. 38. Interim continuans sermonem ut plenius instrueretur incipit esse filia Iacob, quia luctatur cum Domino in nocte ignorantie suæ, non dimissura nisi benedictionem obtineat. Hinc & noctem paulatim ab ea fugat Dominus, & auroram inducit, quæ crescat usque ad perfectum diem.

PROV. 4.